

'hak-al'

2
JUNI
1991
17^e JAARGANG

105.10
Fam. van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK CULEMBORG

natuur-en vogelwacht
CULEMBORG

Kontaktadres:

Natuur- en Vogelwacht Culemborg,
Postbus 381, 4100 AJ Culemborg.

Bestuurssamenstelling:

Wim Kievit, Verdijkstraat 13,
Culemborg; tel.: 1 4 5 6 1.
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
Culemborg; tel.: 1 9 5 8 1.
Frans Waroux, Moerbeiboom 45,
Culemborg; tel.: 1 5 3 9 3.
Breun Jansen, Eikeboom 31,
Culemborg; tel.: 1 4 8 8 5.
Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
Culemborg; tel.: 1 5 4 5 0.
Kars Veling, Gandhi 91,
Culemborg; tel.: 1 7 8 2 2.
Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34,
Culemborg; tel.: 2 1 4 2 5.

Klubhuis:

"De Ketelvink", voormalig "Ketelhuis"
op Terweijde, Middelcoopstraat 1 A
Culemborg.

Bibliotheek:

Gerry Monfils (tel.: 03473 - 77638)
Cor Maurice (tel.: 03450 - 20857)
Boeken / verslagen in "De Ketelvink".
Geopend: vrijdag van 19.00 uur tot
20.00 uur, uitgezonderd de maanden
juli en augustus.

Lidmaatschap:

Nieuwe leden opgeven bij de penning-
meester, evenals adreswijzigingen.

Penningmeester:

Frans Waroux, Moerbeiboom 45, Culem-
borg, tel.: 0 3 4 5 0 - 1 5 3 9 3.
Gironr.: 3 4.3 3.3 5 1 t.n.v. F.H.
Waroux, rek. Natuur- en Vogelwacht
Culemborg.

Kontributie:

Betaling per toegezonden acceptgiro-
kaart. Jeugdlidmaatschap f 12,50 per
jaar, volwassene f 25,-- per jaar,
gezinslidmaatschap f 25,-- per jaar,
postlidmaatschap f 25,-- per jaar.

Redaktieteam en -adressen:

Breun Jansen, Eikeboom 31,
Culemborg; tel.: 1 4 8 8 5.
Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
Culemborg; tel.: 1 9 5 8 1.
Harry v.d. Warenburg, Perrenotlaan
47, Culemborg, tel.: 1 4 3 5 8.

Plantenwerkgroep:

Wim Rubers, Joh. Frisoplaats 6A,
Tricht; tel.: 0 3 4 5 5 - 7 3 3 5 4.

Knotwilgenwerkgroep:

Wim Smits, Schoolhof-Oost 24,
Culemborg; tel.: 1 6 5 7 5.
Harry v.d. Warenburg, Perrenotlaan
47, Culemborg; tel.: 1 4 3 5 8.

Paddenwerkgroep:

Harry v.d. Warenburg, Perrenotlaan
47, Culemborg; tel.: 1 4 3 5 8.

Zoogdierenwerkgroep:

Gerard van Ruiten, Verdijkstraat 9,
Culemborg; tel.: 1 9 5 8 1.

Koördinatie vogelwerkgroep:

Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34,
Culemborg; tel.: 2 1 4 2 5.

Insektenwerkgroep:

Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34,
Culemborg; tel.: 2 1 4 2 5.
Kars Veling, Gandhi 91,
Culemborg; tel.: 1 7 8 2 2.

Inleveren waarnemingen:

In de daarvoor bestemde bak in "De
Ketelvink"

Begeleiding jeugdgroep:

Kars Veling, Gandhi 91,
Culemborg; tel.: 1 7 8 2 2.

Nestkasten-koördinatie:

Arjan v.d. Veen, Jan van Riebeeck-
str. 52, Culemborg; tel.: 2 1 0 9 3.

Kampen, lezingen, dia-avonden en
kursussen:

Leo v.d. Kooij, Vliegerweg 3,
Culemborg; tel.: 1 5 4 5 0.

"Het Vogeljaar":

Jaarabonnement door overschrijving
van f 21,50 op de girorekening van de
N.V.W.C., met vermelding van: "Het
Vogeljaar".

Sekr. Milieuwerkgroep Noordwest-
Betuwe:

Postbus 288, 4100 AG Culemborg.
Tel.: 0 3 4 5 0 - 1 3 3 8 6 of
0 3 4 3 6 - 1 6 8 7.

Aanhangwagens:

De N.V.W.C.-aanhangwagen "Jopie" is voor iedereen te huur voor f 7,50 per dag of gedeelte van de dag (te betalen direkt bij terugbezorging). Gaarne vooraf reserveren bij Arie v.d. Ham, Brahmsstraat 1, Culemborg. Tel.: 0 3 4 5 0 - 1 8 6 4 5. Men dient zelf te zorgen voor de wettelijk voorgeschreven kentekenplaat. Tevens zijn alle schades voor eigen rekening!

Verbandtas en -trommel:

Voor alle activiteiten is een verbandtas en -trommel aanwezig in "De Ketelvink".

Aanvullingen z.s.m. na gebruik doorgeven aan de beheerder: Joop Bezuyen, Smetanastraat 23, Culemborg.

*****

K O N T A K T - A D R E S S E N

=====

Vogelbeschermingskonsulent:

Henkjan Kievit, Lange Havendijk 34, Culemborg; tel.: 2 1 4 2 5.

Asielhouders:

Alle beschermde vogels: Lexmond - tel.: 0 3 4 7 4 - 1 6 7 7

Aanneem- en doorgeefadres: Utrecht -

tel.: 0 3 0 - 9 1 9 4 4 9

Egelopvangcentrum Maarssenbroek:

Spechtenkamp 159, 3607 KJ Maarssenbroek; tel.: 0 3 4 6 5 - 6 8 4 4 0.

DIVERSE NATUURORGANISATIES:

Milieu: alarmnummer luchtverontreiniging: 0 8 5 - 4 5 2 2 2 0.

Veldpolitie: Den Hartog:

0 3 4 3 7 - 5 5 8 (Werkhoven)

Vrieliink:

0 3 4 3 6 - 1 6 7 5 (Cothen)

Meldkamer:

0 3 4 0 4 - 2 4 8 2 4 (Zeist)

Gemeentepolitie Culemborg:

Dhr. Helmond, Boerenstraat 35, Culemborg; tel.: 1 5 7 4 4.

Vereniging Milieudefensie:

Tweede Weteringplantsoen 9, 1017 ZD Amsterdam.

Gelderse Milieudefensie:

Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem; tel.: 0 8 5 - 5 1 5 0 6 9.

Milieuwerkgroep "Noordwest-Betuwe":

Wim Hijnen, Ravelijnstraat 86, Culemborg;

tel.: 0 3 4 5 0 - 1 7 9 3 2.

Milieuwerkgroep Gelderland:

H. ten Berghe, R. Jacobsstr. 27, Tricht; tel.: 0 3 4 5 5 - 3 9 7 4.

Milieuwerkgroep Houten:

Kon. Julianastraat 13, 3991 DJ Houten.

Staatsbosbeheer regio Betuwe:

Beheerseenheid De Linge, Veerstraat 16, 4148 AG Waardenburg; M.M. Suurmond, tel.: 0 4 1 8 1 - 2 4 1 1.

Vereniging tot Bescherming vanVogels:

Driebergseweg 16 B, Zeist, tel.: 0 3 4 0 4 - 2 5 4 0 6.

Stichting Het Geldersch Landschap:

Zypendaalseweg 44, 6814 CL Arnhem, tel.: 0 8 5 - 4 2 0 9 4 4.

Instituut voor Natuurbeschermings-
edukatie:

Plantage Middenlaan 41, 1018 DC Amsterdam.

Stichting Natuur en Milieu:

Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, tel.: 0 3 0 - 3 3 1 3 2 8.

Vereniging tot Behoud van Natuur-
monumenten:

Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland; tel.: 0 3 5 - 6 2 0 0 4.

Wereld Natuur Fonds Nederland:

Postbus 7, 3700 AA Zeist;

tel.: 0 3 4 0 4 - 2 2 1 6.

Wereld Natuur Fonds Nederland, regio
West-Betuwe:

sekretariaatsadres:

G.J. van Kessel-Heuff, Binnenstr. 3, 4117 GR Erichem; (Pandawinkel)

tel.: 0 3 4 4 7 - 1 6 3 7

Greenpeace Nederland:

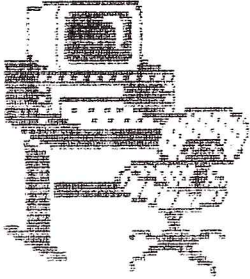
Postbus 11026, 1001 GA Amsterdam.

Damrak 83-II, 1012 LN Amsterdam;

tel: 0 2 0 - 2 3 6 5 4 5.

0 2 0 - 2 3 1 8 4 3.

VOORWOORD VAN DE REDAKTIE

Voor u ligt het goed gevulde nummer van juni 1991. In verband met een gebrek aan kopy kon het april-nummer helaas niet verschijnen.

Zoals u uit de inhoudsopgave kunt opmaken, biedt deze Hak-al weer een scala van gevarieerde en interessante artikelen.

Via de Beheerscommissie heeft ons het verzoek bereikt de regelmatige gasten van ons clubhuis erop te wijzen de huisregels in acht te nemen, met name bij het verlaten van het pand de lichten te doven.

Wij rekenen erop dat u hieraan in de toekomst extra aandacht wilt schenken!

Tevens wees de fam. Lucas erop dat zij u van dienst kunnen zijn met solidariteitskoffie, die ook in het clubhuis geschonken wordt. Prijs per pak van 250 gram is f 3,40. Minimale afname 4 pakken. Mocht u hiervoor belangstelling hebben, dan kunt u telefonisch contact opnemen onder nr. 13852 of langs gaan bij de Händellaan 18.

De redaktie wenst u een prettige en vooral natuurrijke vakantie toe!

De eerste aktiviteit na de vakantie is het Plantenkamp van 30 augustus t/m 1 september. Opgave bij Leo van der Kooij.

Uit de verslagen .....

18 februari 1991:

- * Vogelwerkgroep gaat meewerken aan R.I.N.-projekt broedvogels, met name van fitis, langs de snelweg ter hoogte van Bradaal.

18 maart 1991:

- * Inspraakprocedure over het trajekt van de toekomstige Betuwe-spoorlijn zal pas in 1992 opgestart worden.

15 april 1991:

- * Inventarisatie Buitengebied verloopt volgens plan.
- * Vogeldag Geldermalsen op 22 maart jl. was redelijk succesvol.

27 mei 1991:

- * Bosuilenaanwas valt tegen. Slechts 1 jong uit 13 eieren aangetroffen.
- * Blauwborst zingend waargenomen in griend nabij Bradaal.

Index:

- pag. 4 - Verslag knotwilgenseizoen 1990/1991.
- pag. 6 - Verslag Algemene Jaarvergadering 4 februari 1991.
- pag. 8 - Jongelui.
- pag. 9 - Biebnieuw .... gelezen door Henk Vennix.
- pag. 10 - Verslag Hemelvaartskamp.
- pag. 12 - Hemelvaartskamp en 't geld.
- pag. 13 - Braakballen.
- pag. 14 - Vlinderwaarnemingen Hemelvaartskamp.
- pag. 18 - Ik en mijn tik.
- pag. 19 - Verslag nachtegalenexcursie vrijdag 17 mei 1991.
- pag. 20 - Het geluk van een beginnend florist.
- pag. 21 - Inventarisatie Buitengebied Culemborg (2).
- pag. 23 - Vogelwaarnemingen.
- pag. 27 - Bibliotheek en vakantie.
- pag. 28 - Excursie- en aktiviteitenprogramma.

verslag

Knotwilgenseizoen 1990/1991

Voor dit seizoen hadden Wim Smits en ondergetekende een ambitieus programma opgesteld, vijf snoeidagen op een drietal lokaties in de omgeving van Culemborg. Zoals altijd waren van te voren afspraken met eigenaren gemaakt over de data, wat er met hout gebeurt, koffieplaats e.d. Wim Smits had er voor gezorgd dat al het gereedschap in orde was. De konvokaties voor leden en pers lagen gereed om via Breun Jansen gedrukt en verspreid te worden. De knotwerkploeg was er zagezegd weer klaar voor.

De start was in december bij de familie Vernooij aan de Lekdijk te Beusichem. Vertrouwd terrein in de uiterwaarden langs de Lek waar naar schatting ongeveer 150 bomen gesnoeid dienen te worden.

Gezien de takkenlast, het gemiddelde aantal vrijwilligers en de afstand vanaf Culemborg plannen wij hier maximaal 2 snoeidagen per jaar.

In het vorige seizoen waren hier 2 snoeidagen met de knotwerkgroep en 1 dag met de mensen van de Ronde Tafel.

In 2 werkdagen is het mogelijk om 20 tot 30 bomen te snoeien. De komende 3 tot 4 jaar zullen wij nog wel op deze lokatie aan het werk zijn.

En dan start de cyclus opnieuw als iedere knotwilg om de 4/5 jaar gesnoeid dient te worden.

Kortom, als de eigenaar zelf de zaag niet ter hand neemt, maar het werk aan de knotgroep overlaat wordt dit een vaste lokatie.

De tweede snoeidag in januari ook weer bij de familie Vernooij viel een beetje in het water. In de ochtend was het weer nog redelijk maar de voorspelde storm kwam aan het eind van de morgen en ging gepaard met enkele stevige regenbuien. Door de harde wind was zagen in de bomen niet langer verantwoord en het werk werd vroegtijdig afgerond.

Gepland was voor de derde werkdag de bomen aan de Zeedijk, in eigendom bij de gemeente Culemborg. Vanwege het opschonen van de aanliggende sloot diende de bomen eerder gesnoeid te worden daar het baggerwerktuig niet het aanliggende weiland in kon.

De bomen werden door de gemeente zelf gesnoeid. Als vervangende lokatie werd aangewezen de rij bomen langs de Landzichtweg (wijk Goilberdingen). Enkele fraaie oude bomen met niet al te zware pruiken en een flinke rij jonge aanplant. Deze bomen werden

fluitend gesnoeid en aan het eind van de morgen waren de bomen kaal. Het overblijvende hout werd deze keer niet verbrand, maar "opgebost" om later door de Dienst Gemeentewerken te worden versnipperd.

Diezelfde middag nog werden de "bomen" aan de Ronde Haven gesnoeid door overblijvende fanatiekelingen.

De vierde snoeidag moest helaas afgelast worden. Na de vorstperiode en forse sneeuwval werd de werkgroep geconfronteerd met invallende dooi en alle narigheid van dien.

De knotplaats bij de fam. Van Malssen was vrijwel onbegaanbaar en onder de bomen was de sneeuw omgevormd tot een ijsmassa. Wij oordeelden dat het onverantwoord was om onder die omstandigheden met scherpe zagen e.d. aan het werk te gaan.

Afgesproken is om deze "verloren" dag in te halen in het komende seizoen.

De bomen aan de Beusichemse Broeksteeg kwamen de laatste snoeidag begin maart aan de beurt.

Vijftig bomen waren reeds het voorgaande seizoen geknot, de overige 50 werden in een behoorlijk tempo deze dag ontdaan van de pruike.

Enige consternatie kwam van de zijde van een "griendwerker" die het overblijvende hout mocht hebben maar plotseling afspraken op een andere manier uitlegde en eisen ging stellen toen het karwei half klaar was. Een en ander kon op een redelijke wijze afgehandeld worden maar tegelijkertijd een les voor de toekomst.

Zodra tussen een eigenaar (ditmaal de gemeente Geldermalsen) en de werkgroep een derde belanghebbende verschijnt die zich beroept op afspraken met diezelfde eigenaar dan is het zaak om afspraken schriftelijk te bevestigen zoals "voor wie is het hout" en "hoe wordt een en ander opgeruimd".

Naast de vier werkdagen in het eigen werkgebied kreeg de werkgroep begin dit jaar een verzoek tot bijstand.

De knotwerkgroep te Geldermalsen werd geconfronteerd met een spoedklus te Heesselt (Gemeente Neerijnen).

Door snelle aktie via de persorganen en door diverse mensen direkt te benaderen kwam er een flinke delegatie (ongeveer 15 personen) vanuit Culemborg tot stand.

Tezamen met de werkgroep uit Geldermalsen en bijstand van de milieuwerkgroep Buren en mensen uit Tiel werden een vijftigtal bomen in enkele uren ontdaan van de takken.

Terugkijkend op het seizoen kunnen we spreken van een redelijk jaar ondanks de tegenslagen veroorzaakt door het weer.

De opkomst was matig tot goed, variërend van 10 tot 25 mensen.

Er is sprake van een harde kern van mensen waarop gerekend kan worden en daarnaast een wisselende groep.

Graag zouden wij uitbreiding zien van de hardere kern van mensen en de opkomst van jeugd kan stukken beter.

Misschien kan promotie op een van de jeugdavonden hier iets aan doen?

Binnenkort start de planning voor het seizoen 1991/1992, het gereedschap dient aangevuld en tip top in orde gemaakt te worden. Vast staan in elk geval drie tot vier werkdagen.

Twee aan de Lekdijk te Beusichem en de inhaaldag van het afgelopen seizoen aan de Weidsteeg.

Inmiddels is ook een verzoek om een rij bomen aan de Veerweg te Beusichem te snoeien binnengekomen.

Het is niet onwaarschijnlijk dat het komende seizoen in plaats van 5 werkdagen er 6 gepland worden. Mogelijk wordt er eerder gestart, reeds in november.

Van het principe "om de drie weken een snoeidag" zal niet worden afgeweken.

U zult uiteraard vroegtijdig via de Hak-al, konvo's en pers op de hoogte worden gebracht over data en locaties.

Tot slot dank aan een ieder die zijn of haar steentje heeft bijgedragen tot behoud van de knotwilg in onze omgeving.

In het bijzonder dank aan de familie Bezuyen voor de verzorging van de koffie en dergelijke.

Tot ziens in het komende winterseizoen,

Harry van de Warenburg.

verslag

Algemene Jaarvergadering maandag 4 februari 1991

Aanwezig: Joop Bezuyen, Netty Bonouvrié, Jaaike Bosma, Adrie Kievit, Henkjan Kievit, Jandirk en Hanneke Kievit, Wim Kievit, Liesbeth van Jaarsveld, Breun Jansen, Nico Middelkoop, Gerrie Monfils, Harry Lucas, Wim Rubers, Gerard van Ruiten, Koos Rypkema, Arjan v.d. Veen, Herman en Leida v.d. Veen, Kars Veling, Henk Vennix, Frans Waroux, de heer en mevrouw IJdenberg.

Afwezig met kennisgeving: Leo v.d. Kooij (ziek), mevrouw G. Lucas en Harry v.d. Warenburg.

Agenda:

- 1) Welkomstwoord door Wim Kievit, voorzitter.
- 2) Verslag Algemene Jaarvergadering 1989 door Gerard van Ruiten, secretaris.
- 3) Verslag Kascommissie, bestaande uit de dames Lucas en Van Jaarsveld.
- 4) Financieel Jaarverslag 1990 door Frans Waroux, penningmeester.
- 5) Presentatie Jaarverslag 1990 door Breun Jansen, bestuurslid.
- 6) Bestuursverkiezing.
- 7) Rondvraag.
- 8) Sluiting door Wim Kievit.

ad. 1)

Wim Kievit opent om 19.40 uur de vergadering. Hij betreurt het dat de opkomst gering is. In zijn openingswoord laat hij de vele activiteiten die tijdens het 15-jarig jubileumjaar plaatsgevonden hebben, de revue passereren, zoals het symposium over "Natuur in ontwikkeling", de Kursus Algemene Natuuroriëntatie (KANO) en de goed bezochte jeugdavonden.

Hij spreekt de wens uit dat meer leden zich in het nieuwe verenigingsjaar actief zullen gaan inzetten om zodoende de continuïteit van de N.V.W.C. en haar activiteiten te waarborgen.

ad. 2)

De notulen van de Algemene Jaarvergadering 1990 worden kort toegelicht door Gerard van Ruiten en door de vergadering goedgekeurd.

ad. 3)

Namens de Kascommissie, bestaande uit de dames Lucas en Van Jaarsveld, doet Liesbeth van Jaarsveld positief verslag van de bevindingen van deze commissie. De nieuwe Kascommissie zal

bestaan uit Liesbeth van Jaarsveld en de heer IJdenberg.

ad. 4)

Penningmeester Frans Waroux licht het Financieel Jaarverslag 1990 gedetailleerd toe. Vragen van enkele leden worden tot tevredenheid beantwoord. Teneinde de stijgende uitgaven het hoofd te kunnen bieden, wordt tijdens de vergadering gediscussieerd over het stapgewijs verhogen van de contributie en over een voortzetting van de nestkast-adoptie-actie. Deze twee punten zullen tijdens een van de volgende Algemene Maandelijke Ledenvergaderingen nader besproken worden. De voorzitter dankt de penningmeester voor zijn keurig verzorgde registratie en presentatie van de cijfers.

ad. 5)

Met gepaste trots presenteert Breun Jansen het Jaarverslag 1990, waarmee onze vereniging prima voor de dag komt. De aanwezige leden en enkele gemeentelijke instanties krijgen dit verslag overhandigd. Enige exemplaren zijn (nog) verkrijgbaar bij het secretariaat van de N.V.W.C. Het streven is ook in 1992 weer een dergelijk representatief Jaarverslag te produceren. De voorzitter bedankt de werkgroepen voor hun bijdrage en Breun voor de samenstelling van dit Jaarverslag.

ad. 6)

Voorzitter Wim Kievit en bestuurslid Breun Jansen waren per 31-12-1990 aftredend en stelden zich herkiesbaar voor een nieuwe zittingsperiode. Aangezien zich geen nieuwe kandidaten bij de secretaris aangemeld hebben, blijft de bestuurssamenstelling ongewijzigd, t.w.:

* voorzitter	: Wim Kievit	- aftredend per 31-12-1993
* penningmeester	: Frans Waroux	- aftredend per 31-12-1992
* secretaris	: Gerard van Ruiten	- aftredend per 31-12-1991
* leden	: Kars Veling	- aftredend per 31-12-1992
	Leo van der Kooij	- aftredend per 31-12-1991
	Breun Jansen	- aftredend per 31-12-1993
	Henkjan Kievit	- aftredend per 31-12-1992

Mede namens Breun Jansen, dankt Wim Kievit de aanwezigen voor het in hen gestelde vertrouwen.

ad. 7)

Gerrie: Kan er iets gedaan worden aan de verwarming in het clubhuis, met name de vloer? Hierover zal in een volgende Algemene Maandelijks Vergadering gesproken worden.

Koningin Beatrix bezoekt Culemborg op 30 april a.s. Mocht zij een kort bezoek brengen aan ons clubhuis en omringende tuin, dan dienen enkele leden acte de presence te geven. Mocht dit doorgang vinden, dan graag assistentie van de leden!

Haar verzoek is de telescoop na gebruik deze in de voorraadkast in de Ketelvink te (laten) bezorgen. Het bijbehorende staand statief is aan een opknopbeurt toe. Herman biedt aan hiervoor te zullen zorgen.

Nico: Toelichting op "Begroting 1991" in het Financiële Jaarverslag is volgens hem te weinig uitgediept. Wellicht hieraan in een Algemene Maandelijks Vergadering tijdens de laatste maand van het verenigingsjaar aandacht besteden?

Harry: Haakt in op de realisatie van een vloerverwarming in de Ketelvink (zie tevens rondvraag Gerrie). Hij meent, dat zonder een gedegen technisch onderzoek dit niet realiseerbaar zal zijn.

In de voorraad- c.q. verwarmingskast in het clubhuis staan een aantal zaken die gevaar op kunnen leveren voor de brandveiligheid. Deze spullen zouden dus elders gestationeerd dienen te worden.

Rond 20.50 uur sluit Wim Kievit het officiële gedeelte van deze avond af onder dankzegging aan de opgekomen leden, die toch de harde kern van de vereniging vormen. Hij spreekt de wens uit dat zowel de actieve als de minder actieve leden zich zullen inzetten om nieuwe leden te werven, opdat de continuïteit van de doelstellingen en de activiteiten van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg gegarandeerd kan worden.

Na de pauze toonde Koos Rypkema een indringende film over "Dorstig Europa", waarin het gebruik en met name het misbruik van water centraal stond.

Aansluitend werden filmbeelden getoond over het leven van de Buizerd. Helaas liet de techniek bij de laatstgenoemde vertoning voor wat het geluid betreft Koos in de steek. De mooie beelden van deze imposante stootvogel, maakte echter veel goed!

Om 22.15 uur dankte Wim Kievit Koos voor de vertoning van deze twee fraaie en indrukwekkende films en de aanwezige leden nogmaals voor hun belangstelling.

Gerard van Ruiten,
secretaris.

J O N G E L U I

Vrijdag 28 juni vieren we met een feestelijke slotavond alweer de laatste jeugdavond van dit seizoen. Wat er die avond gaat gebeuren, houden we nog even als een verrassing. Trek géén feestkleding aan, maar wel iets waarmee je ook buiten kan en mag spelen.

Wie regelmatig op de jeugdavonden is geweest, weet vast nog wel wat we allemaal gedaan hebben:

We timmerden een nestkast met de bedoeling thuis op te hangen en te kijken hoe vogelouders hun jongen grootbrengen.

We maakten een werkstuk van gips, plakten een kijkdoos, boetseerden een hele verzameling uilen, versierden taai-taaipoppen, maakten kerststukjes, werkstukken met verf en bladeren en onderzochten het leven van waterdieren en wandelende takken.

Niet te vergeten het braakballen uitpluizen en de te gek drukke avond over zoogdieren. We luisterden naar vogelgeluiden en wandelden in de Zump en Plantage. Is er trouwens wat opgekomen van de zaadjes in de melkfles?

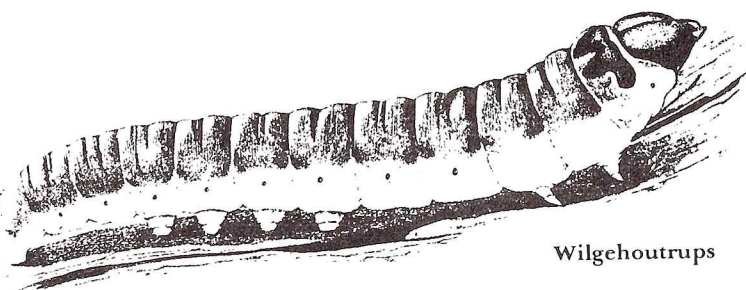
En wat vond je van de vlinderavond, met al die verschillende rupsen, die toch allemaal een zelfde vlinder worden?

En zo kan ik nog wel even doorgaan.

Na 28 juni gaan we vakantie houden en nieuwe dingen bedenken voor de volgende jeugdavonden. Als je je naam en adres op de lijst in de Ketelvink zet, wordt het nieuwe programma zo gauw het klaar is thuisbezorgd. Zo hoef je niets te missen.

Als je nog vragen hebt, of iets leuks weet, schrijf of bel gerust. Tot ziens op de laatste jeugdavonden en anders een prettige vakantietijd, ook namens de andere jeugdavondbegeleiders.

Gerrie Monfils
tel.: 03473 - 77638

Wilgehoutrups

Haas

Titel : VOGELS - HOE LEVEN ZE

Auteur : Drs. G.J. Eenkhoorn

Uitgave : Vereniging voor Natuurstudie en -bescherming "IJsseldelta" derdom, Populatie-dynamica en Vogels en mensen.

Ten slotte wordt als een soort bijlage het wel en wee van de merel beschreven; een vogel die dicht bij de mensen staat en voor iedereen goed waar te nemen is.

Het boek is vlot leesbaar en voorzien van een ruim aantal fraai getekende illustraties maar ook van enkele kleurenfoto's die wat mij betreft beter achterwege gelaten hadden kunnen worden. Kortom, dit boek is de moeite van het lezen beslist waard en zal menig vogelliefhebber zelf willen aanschaffen.

Henk.

Hierbij nog een lijst van boeken die het afgelopen jaar in de bieb zijn opgenomen:

Dit boek is een uitgave ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan (1965-1990) van bovengenoemde vereniging uit Kampen. De aanleiding om dit boek te schrijven was het idee om een vogelcursus te starten.

De schrijver stelt dat er talrijke boeken over vogels verschijnen, maar er een algemeen werk in de Nederlandse taal ontbrak over de biologie van deze interessante diergroep. Hij heeft getracht om een goed leesbaar boek te schrijven wat toegankelijk is voor elke leek en tevens veel wetenswaardigheden bevat voor de ervaren vogelaar. Na het lezen van dit boek kan ik me hier volledig bij aansluiten.

Na een korte inleiding over de Fossiele geschiedenis en ontwikkeling en vervolgens over de Soortvorming en systematiek wordt uitgebreid ingegaan op de biologie van de vogels. Achtereenvolgens worden Veren, Voeding en spijsvertering, Energie, Lopen en zwemmen, Gezichtsvermogen, Vogelgeluiden, Gedrag en Sociaal gedrag beschreven.

Hierna wordt ingegaan op Fenologisch onderzoek, Vogeltrek en ontwikkeling van vogels, Vogels in het landschap, Populatie-biologie en ou-

- Gb 52 Culemborg: Natuur in ontwikkeling ---> N.V.W.C.
- Gb 60 Foto-atlas Utrecht ---> Topograf. dienst
- Iv 87 De Heelsumse Beek ---> A. v.d. Veen
- Iv 88 De Heelsumse Beek (bijlagen) ---> A. v.d. Veen
- Iv 142 Nestkasten ---> Kinderboerderij
- Vo 121 De belangrijkste vogelgebieden in Europa ---> J. Gooders
- Vo 124 Nestkasten Kinderboerderij IJsselstee
- Vo 127 Nestkasten in de moderne Stad ---> A. v.d. Veen
- Vo 131. Zichtb. vogeltrek over NL voorjaar 1987 ---> L.W.V.T.
- Zd 1 Zoogdieren ---> Hema

N.B. De bieb is elke vrijdagavond geopend van 19.00 tot 20.00 uur!!!

verslag

Hemelvaartskamp 1991

De altijd koele Noordse weergoden hebben kennelijk een zwak voor trekkende N.V.W.C.-ers. Woensdag 8 mei lieten zij hun koude mantels nog voelen, maar op Hemelvaartsdag straalde de zon op 12 deelnemers, die uit hun kleine tentjes kropen.

Berbera en Arno zouden zich in de loop van de dag nog bij ons voegen, zodat wij met ons veertienen door de Nederlandse weiden, bossen en bergen zouden zwerven.

Jandirk, met handicap, bestuurde de bus met bagage, tenten en keukenspullen, deed boodschappen, met hulp en raakte in zeer korte tijd vertrouwd met het plaatselijke dialect.

De voorbereidingen tot onze tocht waren perfect georganiseerd door Nico en Addi, de laatste was helaas verhinderd, maar het kaartmateriaal dat werd uitgereikt compleet met aanwijzingen konden door een beroeps-reisbureau niet verbeterd worden.

Als er dan ook nog 4 biologen meegaan dat kunnen de vier loopdagen eigenlijk al niet meer stuk.

De eerste dag voerde de weg vanaf de camping "Monte Bello" tussen Goor en Markelo, ons langs het Elsenerveen, door bos en open terrein naar Holten. Vooral vogels en vlinders stonden in de belangstelling. De zon- overgoten natuur met het jonge groen en tal van planten en kruiden, vaak in bloei, maakte de wandeling van de eerste dag al tot een feest. De deskundige uitleg van Henkjan, Kars, Arno en Nico is altijd dermate leerzaam, dat het geluid van koolmees, fluiters en buizerd in ieders geheugen werd opgeslagen.

Het boomblauwtje, citroenvlinder mannetje en vrouwtje, argusvlinder en groentje hebben ook geen geheimen meer.

Fijn dat er planten zijn, zij lopen of vliegen niet weg en er is alle tijd om hun schoonheid te bekijken.

Gedurende deze dagen werd er druk gefotografeerd, wat op passanten een vreemde indruk moet hebben gemaakt als Henkjan en Derk languit over een pad lagen om een macro vlinderfoto te maken. Heel vaak fladderde het beestje op het moment supreme naar een ander smakelijk bloemetje.

Op de camping Holterberg werden de bungalowtent, onze kook- en zittent, alsmede de 8 kleine shelters snel opgezet. Een kloek met 8 kuikens.

Tenten worden een bezienswaardigheid op kampeerterreinen.

Met zo'n enthousiaste groep is het corvee ook geen corvee meer. Iedereen droeg z'n steentje bij, hielp de kok(kin), ruimde op, waste af, er hoefde nooit iets gevraagd te worden. De sfeer was dan ook geweldig. Ook het restaurant/café/billard mocht zich 's avonds in onze belangstelling verheugen, al lag het moyenne laag.

De tweede dag van Holten naar de noordelijk van Hellendoorn gelegen camping "De Paddestoel".

Door de bossen langs de Noetselenberg, heidevelden en grasland. Al in het eerste kwartier konden wij uitgebreid genieten van een fluiters, die al zingend om ons heen vloog en dat bleef doen ook toen wij riepen dat het wel genoeg was.

Al schuddend aan berkebosjes werden de eerste groentjes waargenomen en gefotografeerd, wat de fotografen op een achterstand van een half uur kwam te staan.

Zoals elke dag vonden wij onze bus tussen de middag op de afgesproken plaats, in dit geval vlak bij het bezoekerscentrum op de Noetselerberg. De koffie was gezet en het brood gesmeerd. Aan tafels gezeten lunchten wij in de volle zon. Zij die moe waren konden meerijden.

Het verdere pad leidde langs voor-noemde "berg" door het bos richting Nijverdal over de Hellendoornsche Berg.

Daar wij ons eigen feestje hadden, lieten wij het pretpark links liggen en liepen op zoek naar vlinders rechts een heidegebiedje in, overigens zonder succes.

Even noord van Hellendoorn vonden wij onze kampplaats achter de doelpalen. Zoals elke dag smaakte het pilsje of sapje en de maaltijd was zoals altijd weer zeer smakelijk.

Een nieuw aspect bij onze club is het determineren van vleermuizen. Hiertoe had Henkjan een zgn. bat-detector bij zich, waarmee een klein groepje in het donker op stap ging. Ook in een villawijk van Hellendoorn klonk het

getik van een "laagvlieger". Een wat verontruste bewoner in deze zeer rustige straat vroeg wat wij deden, je weet maat nooit met een stelletje ongeregeld in een welgestelde omgeving. Vleermuizen had deze mevrouw nog nooit gezien in deze buurt, maar met 'n ervaring rijker ging zij huiswaarts.

Het plaatselijk café mocht zich later in onze belangstelling verheugen.

De derde dags bestemming was Ommen. Dwars door het bos zochten wij het Overijsselpad weer op. Het eerste gedeelte bracht ons langs bouw- en weiland naat het Overijsselsch Kanaal. Het klein geaderd witje was al een gewone verschijning. De argusvlinder was hier goed te zien en ook het landkaartje liet zich niet onbetuigd.

Onze miereneter, de groene specht, mochten wij ook bezig zien, al was het wat ver.

Over het kanaal ging het verder richting Lemele, waar op een prachtig plekje de bus met lunch weer gereed stond. De baltsvlucht van de heer en mevrouw citroenvlinder bracht de gebroeders Kievit zo in extase, dat zij met camera's gewapend dwars door het struweel braken in hun achtervolging van dit echtpaar (Jandirk had zijn handicap even in de bus gelegd).

Overigens mochten wij meemaken dat een citroenvlinder haar eitjes afzette op een vuilboompje, op elk blaadje 1 eitje. De tocht over de Lemelerberg was werkelijk schitterend. Het glooiende terrein vol jeneverbessen, berk, heide in de volle zon, zingende veldleeuwerikken, een tapuit op de uitkijk, het kon niet op. De Lemelerberg gaat over in de Archemerberg, vlak onder Ommen, waar wij het pad verlieten om langs een gemarkeerde route bij 2 vennen te komen, die verstild te midden van de bossen lagen. Onze afsnijweg voerde ons door een geweldig kampeerterrein, waar tegenover onze bestemming "De Snekkenkamp" gelegen was, dat, zoals de 76-jarige beheerder vertelde, een zeer bijzonder terrein was, vanwege eveneens bijzondere plantengroei, wetenschappelijk vastgesteld door een bio-professor en Ministerie van Milieu. De man had gelijk wat het mooie terrein betrof, de rest hebben wij niet vastgesteld. De grote tent stond klaar en Jan was aan het kokkerellen geslagen

(Als je door het eten een halve zak cayennepeper en een half pond peper roert zal de hitte je de koude harde wind die opgestoken was snel doen vergeten moet hij gedacht hebben).

Aangezien er deze avond geen aangepaste lokaliteit te vinden was bleven wij in en rond de tent met de laatste restjes wijn en bier, waarbij een diepzinnig spel voor veel hilariteit zorgde.

Na het inpakken en opruimen op zondagmorgen zouden wij de bus op het station in Ommen treffen om rond het middaguur, voor vertrek van de trein, nog even koffie te drinken.

De groep maakte voor die tijd nog een wandeling naar de Vecht en langs een oude meander door het bos langs de rivier. De zon liet zich nu niet zien, dus de vlinders bleven binnen en ook de vogels hadden hun fluitje opgeborgen. Nu konden de planten zich verheugen in veel belangstelling. Het Junner Koeland lag net iets te ver, dus dat houden wij tegoed.

Na deze laatste omzwerving ontmoetten wij elkaar bij station Ommen in een restaurant bij koffie en appelgebak met slagroom waarbij een kleine evaluatie plaatsvond.

Samenvattend mag gesteld worden dat deze dagen zeer geslaagd zijn, niet in de laatste plaats door de perfecte organisatie vooraf en de leerzame bijdragen van de -logen.

Er is geen onvertogen woord gevallen, er is veel gelachen. Het lopen van 15 - 20 km. per dag was geen probleem.

Dit initiatief is zeker voor herhaling vatbaar.

Kees IJdenberg.

Groene Specht

B R A A K B A L L E N

Vogels, vooral stootvogels en uilen, eten graag kleine zoogdieren, vogeltjes, insecten en vissen. Omdat vogels geen tanden hebben, kunnen ze het voedsel niet kauwen.

In plaats daarvan scheuren ze het met hun klauwen en bek aan stukken of slokken het in zijn geheel op.

Dat betekent, dat ze een grote hoeveelheid aan onverteerbaar voedsel, zoals botjes, haren, veren, schilden en graten binnen krijgen. Regelmatig, vaak wel twee keer per dag, worden deze onverteerbare resten in de vorm van een braakbal uitgespuugd.

Braakballen zien er meestal grijs tot zwartachtig uit en kunnen van enkele centimeters tot wel tien centimeter lang zijn. Ze bevatten een schat aan gegevens voor onderzoekers en vormen door middel van het uitpluizen en determineren een leerzame les op jeugdclubs en lezingen op scholen. Door het verdwijnen van rust- en broedplaatsen plus het niet meer actief zijn van enkele van mijn "leveranciers" is mijn voorraad braakballen zo goed als op.

Wie braakballen heeft of plaatsen weet waar ik ze kan vinden of halen, vraag ik vriendelijk dit aan mij door te geven. Ik kom ze graag bij u afhalen. Afgeven kan ook, elke vrijdagavond, behalve in de vakantie, tijdens de bibliotheekuren in de Ketelvink.

Het gaat om alle soorten braakballen, óók die van ooievaars, reigers, meeuwen, kraaien, waadvogels, zangvogels, ijsvogels, kortom van alle vogels die braakballen produceren.

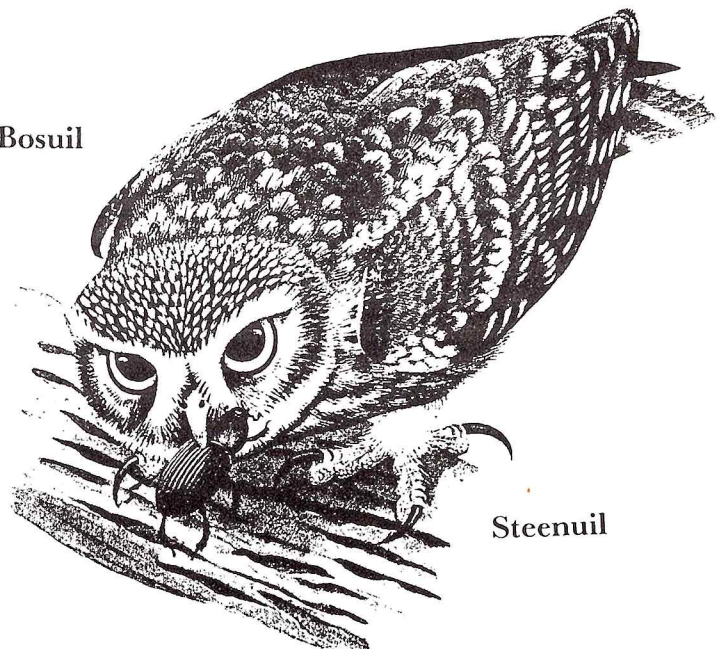
Zonder braakballen is het moeilijk jeugdbijeenkomsten en lezingen over dit thema te houden.

Wie helpt?

Gerrie Monfils-Evers
De Limiet 5
4131 AN Vianen
tel.: 03473 - 77638

Bosuil

Stenuil

Vlinderwaarnemingen tijdens het Hemelvaartskamp

In een zeer kortstondig mooiweer-intermezzo worstelden 13 dappere vogelwachters zich al vlinderend door het Overijssels landschap. Zon, zo'n graad of 15 en niet te veel wind. Dit zijn de ideale omstandigheden voor de dagvlinders en het is dan ook niet verwonderlijk dat dit kamp de vlinders zeer goed zijn onderzocht.

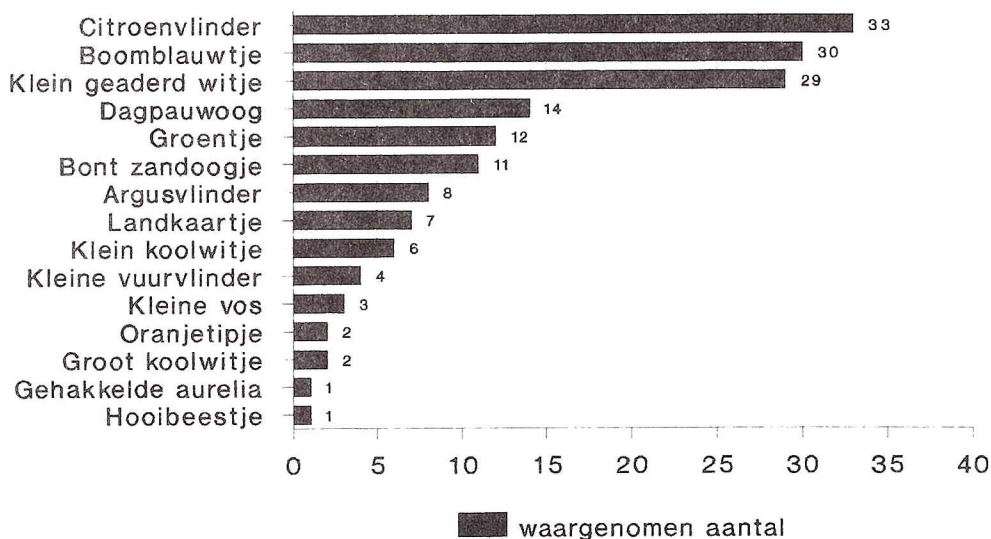
DE WAARNEMINGEN

In de drie echte wandeldagen zijn in totaal 163 vlinders herkend verdeeld over maar liefst 15 soorten.

Voor begin mei is dit een zeer respectabel aantal.

Voor het totale overzicht zie fig. 1.

Vlinderwaarnemingen Wandelkamp Goor - Ommen

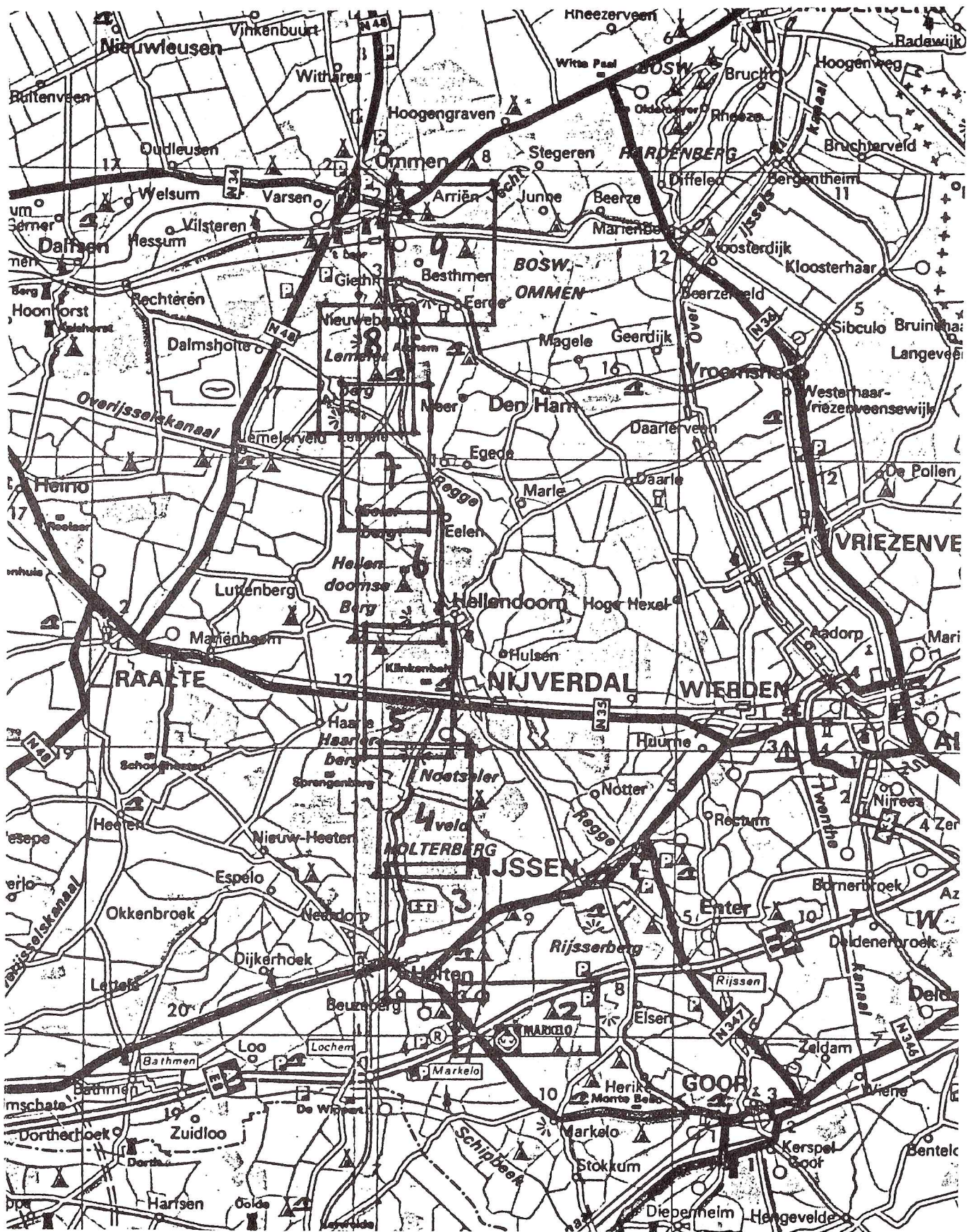
figuur 1. Vlinderwaarnemingen wandelkamp Goor - Ommen

HET WEER

Zoals al genoemd, was het vergeleken met de weken ervoor en erna tijdens de hemelvaartsdagen zeer goed weer. Op donderdag was het met name in de ochtend nog vrij koel en bewolkt. Vrijdag en zaterdag daarentegen waren zonnig en vrij warm, met temperaturen die de 17 graden regelmatig overschreden. De waarnemingen op de eerste dag zijn dan ook niet volledig. Bij beter weer zouden op deze dag (routedeel 2 en 3) zeker meer vlinders zijn waargenomen.

DE ROUTE

Een overzicht van de gevolgde route is te zien in figuur 2. De route is onderverdeeld in 8 routedelen, die als genummerde rechthoeken op de kaart zijn terug te vinden (2 t/m 9). Routedeel 4 bestond vrijwel geheel uit bos, waarbij het grotendeels naaldbout betrof. De overige routedelen waren wat gevarieerder.

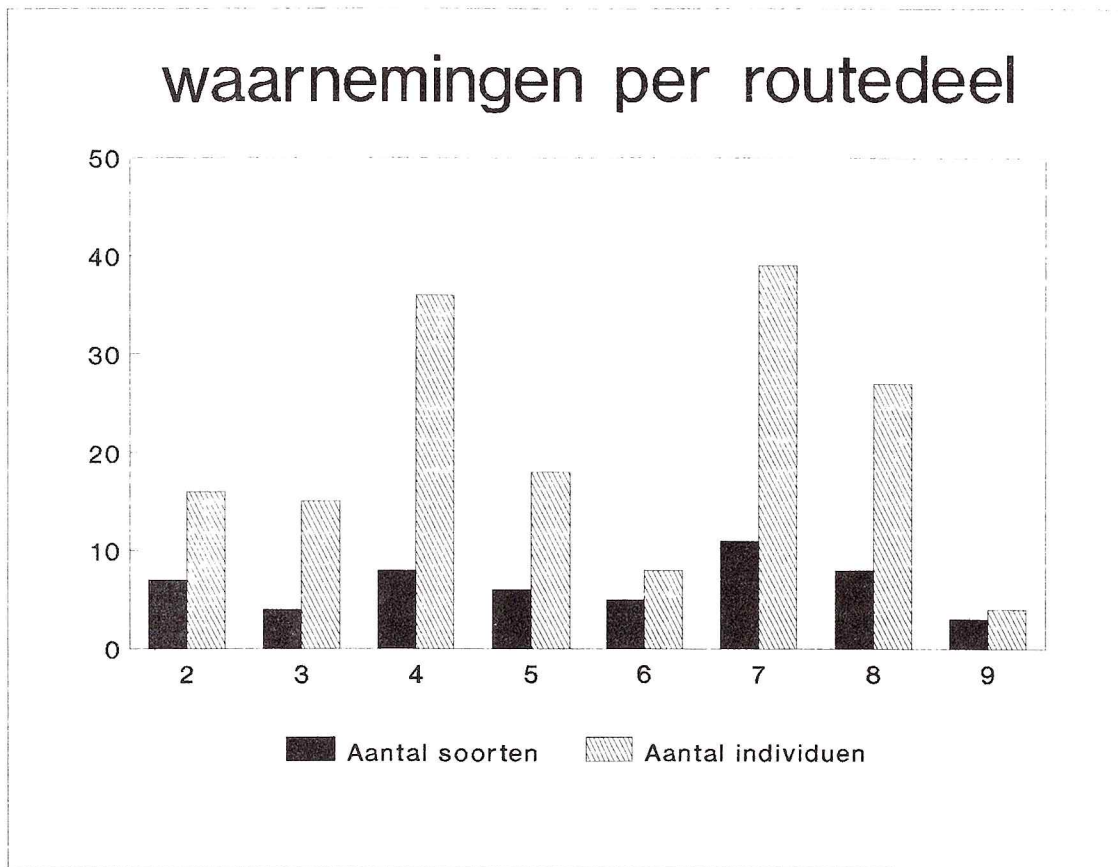

figuur 2. Kaart van de gevolgde route.

In figuur 3 zijn de waarnemingen per routedeel in een grafiekje weergegeven. Routedeel 7 blijkt verreweg de meeste soorten en aantallen te hebben opgeleverd. Dit is begrijpelijk, want

juist in dit deel kwam een zeer gevarieerd landschap voor van agrarisch gebied, loofbos, naaldbos en heide. Een gevarieerd landschap levert uiteraard ook een gevarieerde vlinderbevolking.

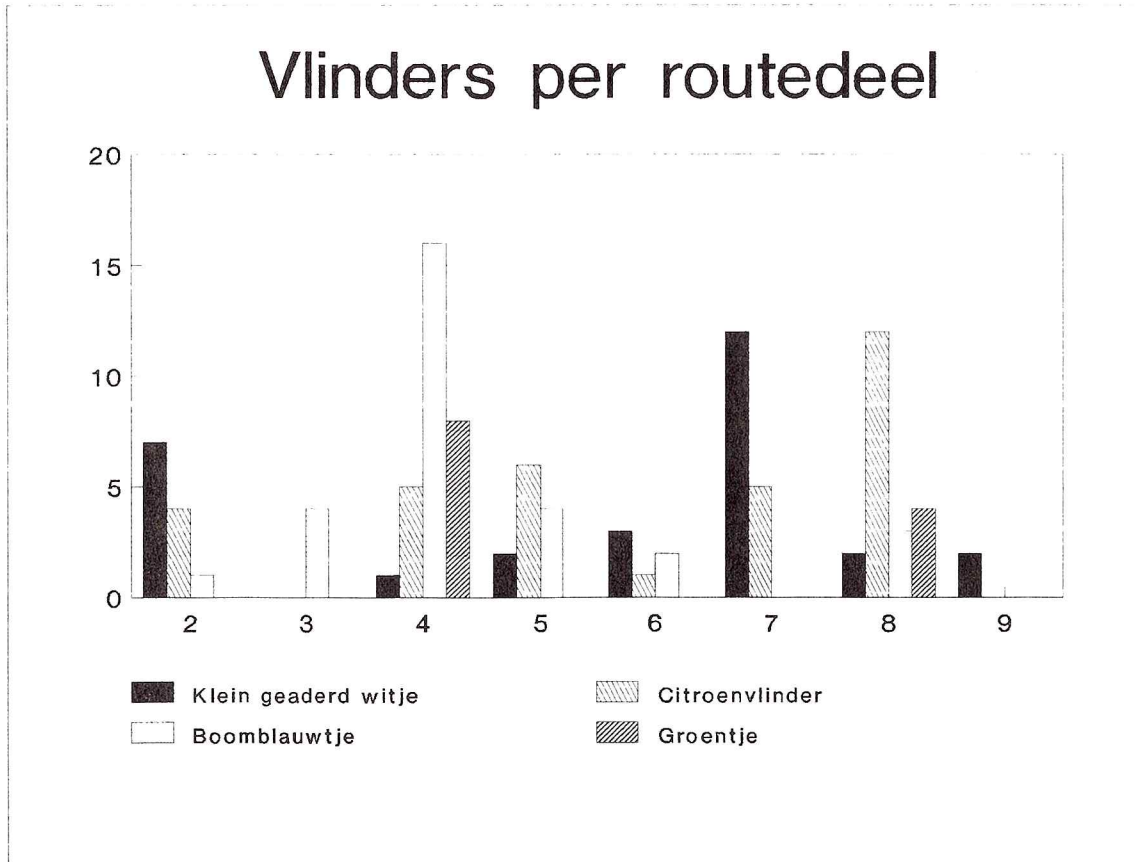

figuur 3. Waarnemingen per routedeel.

DE SOORTEN

De meest waargenomen soorten zijn (in volgorde van talrijkheid) Citroenvlinder, Boomblauwtje, Klein geaderd witje, Daggauwoog, Groentje en Bont zandoogje. Van dit rijtje is het Groentje verreweg de minst algemene. Het is een soort die leeft aan de rand van heideveldjes en die daar vaak te vinden is in kleine alleenstaande berkjes. Wij hebben echter de meeste aangetroffen op bospaden waar grote plakaten Rode bosbes groeide. Deze plant wordt door de rupsen van het Groentje gegeten. Ook op de heide zijn een aantal exemplaren gezien, mede door het intensieve Berkjeschudden door Kees.

Vergelijken we het voorkomen van een aantal soorten over de verschillende routedelen (zie figuur 4.), dan zien we enkele opvallende zaken. De routedelen met de meeste Boomblauwtjes (3, 4 en 5) hebben maar erg weinig Klein geaderde witjes, terwijl in het top-routedeel voor de witjes (7) helemaal geen Boomblauwtjes zijn gezien. Klein geaderde witjes hebben duidelijke voorkeur voor de wat opener en grassiger omgeving terwijl de Boomblauwtjes zich prima thuis voelen in pure bosdelen.

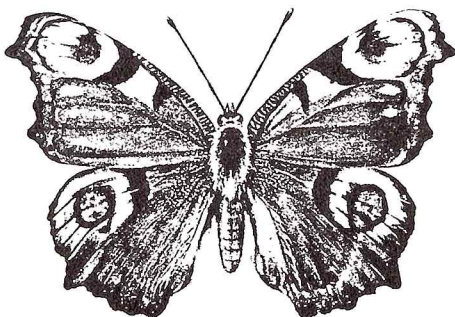
figuur 4. Vlinders per routedeel.

TOT SLOT

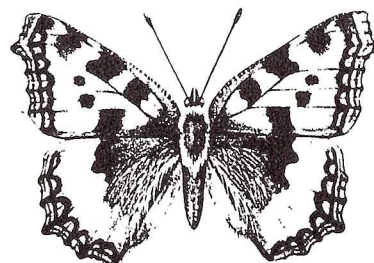
Veel van de kampingangere vonden het erg prettig om te wandelen en velen zijn extra gaan letten op de vlinders die er tijdens de wandeling kunnen worden gezien. Het voorstel werd ge

boren om in het komende Hemelvaarts-kamp een "wandel"- "vlinder"- "vogel"-kamp te gaan houden in de Ardennen. Schrijf maar vast in de agenda, want dat wordt echt een klapper van een kamp.

Kars Veling.

Dagpauwoog

Kleine Vos

I K e n M I J N T I K

Men zei dat .....

Als je een broertje of zusje wilde hebben,
je een kikker aan de achterdeur moest bin-
den voor de ooievaar ....

de ooievaar een heilige vogel was ....

de ooievaar een vrachtvlieger was tussen
hemel en aarde ....

een ooievaar op je dak geluk brengt ....

de ooievaar baby's kwam brengen ....

als je een baby wilde je de wieg voor het
raam moest zetten ....

als je geen kinderen wilde, de ramen dicht
moest houden ....

de ooievaar een mooie kikker uitzocht en
die dan omtoverde in een baby!!!! ....

Bij veel van deze vaak heel oude ge-
zegdes zet ik vraagtekens. Maar deze
laatste is beslist waar.

Het mooie van de kikker is tijdens de
toverspreuk bij mij verloren gegaan,
maar de liefde en interesse voor ooi-
evaars en kikkers is flink ontwikkeld
tot zelfs, kun je wel zeggen, een
tik.

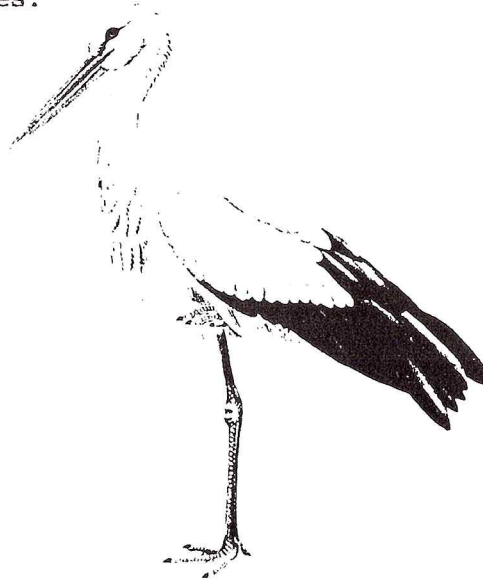
In het voorjaar ben ik graag daar
waar de kikkers en padden oversteken,
krijg moordneigingen bij het zien van
het doodrijden van kikkers en padden
en kan uren kijken naar gekrioel van
dikkopjes en kikkervisjes.

Rommelmarkten zijn dankbare gebieden
voor het vinden van ooievaars, nee
geen echte, maar afgebeeld op fles-
sen, bussen, borden, geboortekaart-
jes, lepeltjes, schalen, reclamemate-
riaal van o.a. Den Haag en de fabriek
Stork en niet te vergeten boeken.

Weet je, ik geniet zo van deze tik,
ik zoek er dan ook niets tégen, ik
zoek er juist wat vóór.

Wie gegevens heeft in wat voor vorm
dan ook, of spulletjes met een ooie-
vaar erop, denk dan eens aan mij....

Gerrie Monfils,
De Limiet 5
4131 NR Vianen
tel.: 03473 - 77638

Ooievaar

verslag

Nachtegalenexcursie Langbroek op vrijdag 17 mei 1991

Traditiegetrouw organiseerde de Natuur- en Vogelwacht ook dit voorjaar een nachtegalenexcursie naar het Langbroekerweteringgebied.

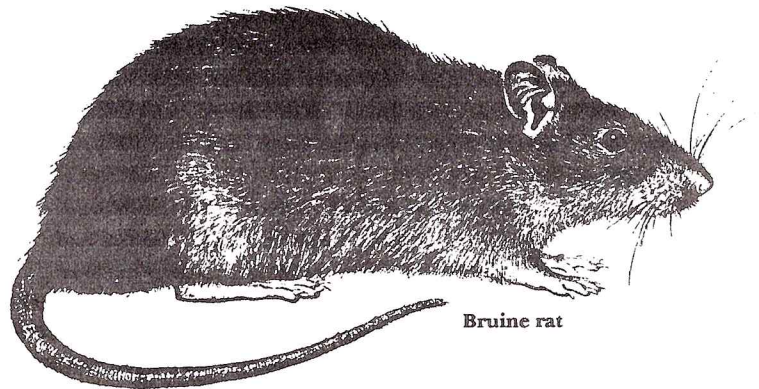
Op vrijdagavond 17 mei jl. hadden zich "liefst" drie (3!) enthousiastelingen bij de Ketelvink verzameld, t.w. Harry van Haarlem (voormalig cursist Algemene Natuuroriëntatie), Nico Middelkoop en ondergetekende. Rond 18.45 uur werd, onder het goedkeurend oog van de biebdames Gerrie Monfils en Cor Maurice, richting Wijk bij Duurstede vertrokken.

Bij de pont Beusichem werden de eerste vogelsoorten waargenomen: een mannetje torenvalk en een ♂ slobbeend. In de landgoederen Sandenburg en Walenburg werd een rondwandeling gemaakt onder een licht bewolkte hemel met een heerlijk voorjaarszonnetje. In de dichte hagen aan de rand van Walenburg waren we getuige van de indrukwekkende en verdragende zang van twee nachtegalen, die op deze wijze hun pas ingenomen territoria duidelijk aangaven. Helaas kregen we ze niet in het vizier. Tijdens onze wandeling registreerden we de volgende vogelsoorten:

blauwe reiger (1)
 buizerd (1)
 winterkoning (div.)
 tuinfluiter (div.)
 fitis (div.)
 tjiftjaf (div.)
 zwartkop (div.)
 zanglijster (1)
 merel (2)
 koolmees (3)
 pimpelmees (2)
 staartmees (1)

spreeuw (div.)
 groenling (2)
 vink (div.)
 grote bonte specht (1)
 scholekster (2) in vlucht

Circa 20.45 uur verlieten we dit in elk jaargetijde zo schitterende gebied. Bij de pont Beusichem aangekomen, liet een bruine rat zich tot op circa 2 meter afstand bewonderen, terwijl een paartje bergeenden in een van de plasjes in de uiterwaard een slaappleats voor de komende nacht zocht.

Bruine rat

Onder een door de zonsondergang oranje gekleurde lucht zochten we even later na een heerlijk avondje in de vrije natuur ons huis weer op.

Gerard van Ruiten.

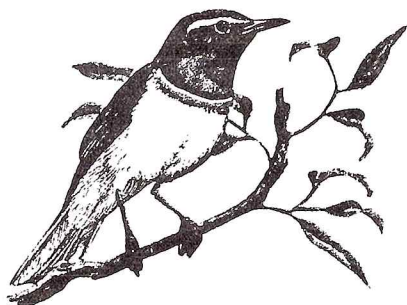
vlaamse gaai (1)
 fazant (div.)
 houtduif (div.)
 holenduif (2)
 koekoek (2)

HET GELUK VAN EEN BEGINNEND FLORIST,
DIE ZIJN 'VOGELNEIGINGEN' TIJDIG DE KOP OP LIET STEKEN.
ofwel de waarneming van de roodgesterde blauwborst
(*Luscinia svecica svecica* L.)

Zaterdag 18 mei was het heerlijk weer: wisselend bewolkt, matige noordwesten-wind, temperatuur zo'n graad of 17. Om mijn plantenkennis eens uit te breiden was ik naar het Zouwe-boezemgebied in de Vijf Heerenlanden gegaan. Ik liep het rondje vanaf Lexmond via de eendenkooien tot aan de Zederik. Eenmaal op de Zederik (bij de boezem) aangekomen, kwam de vogelaar in mij toch boven zetten: purperreigers, rietzanger, kleine karekiet, zwarte sterns en een bruine kiek die op nog geen 15 meter afstand opvloog. Tegen een uur of twee kwam ik bij het verlandingsstadium waar de zwarte sterns een aantal broedplaatsen in gereedheid aan het brengen waren. Omdat het jonge riet nog niet opgeschoten was kon je de vogels schitterend volgen. Hopend op een toevalstreffer verwisselde ik de macro-lens voor de 400 mm tele. Na ruim een kwartier werd mijn aandacht getrokken door een zacht garr, grr vanuit de rietvegetatie. Op ruim 12 meter afstand bleek een blauwborstje te zitten.

Ofschoon deze afstand veel te groot is voor een echt mooie prent, drukte ik af. Wie weet, met een 1/125 uit de hand. Toen ik goed keek, zag ik tot mijn verbazing dat de blauwborst geen witte maar een rode ster in het mid

den van zijn borstpartij had zitten. De Scandinavische ondersoort dus! Om een lang verhaal kort te maken; door in de wegbermbegroeiing van brandnetels en fluitekruid te gaan zitten, lukte het me om nog een aantal opnames te maken. De laatste twee opnames kon ik op een afstand van 7 meter maken.

Enmaal thuis gekomen werden de boe-

ken meteen opgeslagen. Ik begon aan mezelf te twijfelen, want dit waren de enige waarnemingen die ik op kon sporen:

- * 11 mei 1913: mannetje gevangen bij Amersfoort (Avifauna van M-Nederland 1971)
- * 9 mei 1952: doodgevlogen mannetje te Wouterswoude (Avifauna van Friesland 1979)
- * 11 mei 1960: idem te Winsum (Avifauna van Friesland 1979)
- * 8 juni 1962: mannetje waargenomen omgeving Leeuwarden (Avifauna van Friesland 1979)
- * 8 mei 1971: mannetje waargenomen te Windesheim (Vogels van de grote rivieren 1979)

Recentere avifauna's/waarnemingslijsten zijn niet in mijn bezit, maar slechts vijf waarnemingen in bijna 80 jaar is niet echt veel. Vandaar dat ik besloot het ontwikkelen van de dia's eerst af te wachten alvorens het nieuws wereldkundig te maken. Zoals u wellicht zult raden, zijn de opnames prima gelukt. 'Mijnheer' staat er mooi gekleurd en scherp op.

De dia's zijn vergeleken met de gekleurde platen uit "The handbook of the birds of the northern and western palearctics". Het kleed van het mannetje is niet éénduidig. Enerzijds heeft het duidelijk de zwarte bandages die bij een mannetje in broedkleed horen. Anderzijds is er sprake van een witte keelblek, die bij een niet volledig ontwikkeld prachtkleed hoort (adult, non-breedende). Van verwarring met de midden- en zuidoepse ondersoort, die normaal in Nederland voorkomt, kan echter geen sprake zijn.

Tot slot kan ik u melden dat mijn motivatie om "het zware kreng" altijd meer te nemen danig toegenomen is. Hij zal wel heel wat keertjes weer voor niets meegezeuld worden, want zoveel geluk krijgt een mens niet veel.

Jouke Altenburg
Dorpsstraat 24
4111 KS Zoelmond

Inventarisatie buitengebied Gemeente Culemborg (2)

In de Hak-al van februari kon u lezen dat 1991 voor wat betreft het veldwerk in het teken zou staan van een complete inventarisatie van het buitengebied van de Gemeente Culemborg. Inmiddels is de opzet van dit projekt rond en het veldwerk in volle gang. Een verslag omtrent de voortgang.

Opdracht:

Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Culemborg hebben aan De Vlinderstichting uit Wageningen de opdracht verleend deze inventarisatie uit te voeren. De Vlinderstichting is een, naar ik hoop inmiddels welbekende, landelijke natuurbeschermingsorganisatie die zich inzet voor het behoud en herstel van de dagvlinderstand. De afdeling Onderzoek en Adviezen houdt zich daarnaast ook bezig met het verrichten van inventarisaties en het schrijven van rapporten met betrekking tot een wat breder gebied dan alleen vlinders. Voor de uitvoering van de opdracht van de Gemeente Culemborg is ondergetekende aangesteld. De Natuur- en Vogelwacht speelt een belangrijke rol in dit hele gebeuren doordat diverse mensen uit verschillende werkgroepen een bijdrage leveren aan het onderzoek. Niet alleen voor wat betreft overleg omtrent de manier waarop het onderzoek wordt uitgevoerd (iedere tweede maandag avn de maand), maar ook in het veldwerk. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van inventarisatiegegevens uit andere jaren.

Doel:

Het doel van het onderzoek is om te komen tot een overzicht van de actuele en potentiële natuurwetenschappelijke en landschappelijke 'waarden' van het buitengebied van de Gemeente Culemborg. Met een inventarisatierapport achter de hand kan dan gewerkt worden aan een vernieuwd Bestemmingsplan Buitengebied.

Uitvoering en onderzoeksofzet:

Eind 1991 zullen de verzamelde gegevens worden gepubliceerd in een rapport dat aan B & W zal worden aangeboden. Voor het zover is moet echter nog heel wat gebeuren. Veel veldwerk, burowerk en vergaderen, dit laatste onder andere met de afdeling Milieu, Plantsoenen en Ruimtelijke Ordening van de Gemeente, om er voor te zorgen dat het uiteindelijke resultaat zo bruikbaar mogelijk is.

In het onderzoek komen de volgende onderdelen aan bod:

- Landschapstypering
- Flora en vegetatie
- Broedvogels
- Dagvlinders
- Amfibieën en reptielen
- Vleermuizen
- Literatuur

Sommige onderdelen worden bekeken binnen het gehele onderzoeksgebied, voor andere aspecten wordt met name gekeken binnen zogenaamde proefvlakken.

Het gehele werkgebied is onderverdeeld in blokken van 500 x 500 meter. Binnen deze blokken is gekeken welke landschapselementen er voor komen. Aan de hand van een standaardcodering (met behulp van IPI codes, InterProvinciale Inventarisatie-eenheden) wordt beschreven welke landschapselementen (en in wat voor hoeveelheden) in de verschillende blokken voorkomen. Zo ontstaat een goed beeld van de opbouw van het hele gebied. Van elk onderscheiden landschapselement worden één of meer proefvlakken gekozen. Binnen die proefvlakken wordt nu precies gekeken wat er aan flora en fauna voorkomt.

Zo zijn er bijvoorbeeld drie proefvlakken van het landschapselement 'griend' (IPI kode 161), binnen deze drie gebieden wordt geïnventariseerd op planten, vogels, vlinders, amfibieën en vleermuizen. Zo krijgen we een goed beeld van het natuurlijke leven in een griend en kunnen we die gegevens als het ware 'vertalen' naar de andere grienden die in het gebied liggen. Door alle landschapselementen op een dergelijke manier te onderzoeken hopen we na het veldseizoen een goed beeld te kunnen geven van natuur en landschap in het buitengebied van onze Gemeente.

Wat is er inmiddels gebeurd:

Het natte, koude voorjaar heeft het veldwerk enigszins in de war geschopt. Vlinders en amfibieën lieten zich, op twee warme weken in april

na, nauwelijks zien en ook vleermuizen blijven liever nog een tijdje binnen. Momenteel wordt het weer voor deze dieren, en voor de veldwerkers, gelukkig wat aantrekkelijker zodat nu lange dagen gemaakt worden.

De vogelinventarisatie is natuurlijk al gedurende lange tijd aan de gang en vrijwel alle te verwachten soorten zijn al waargenomen. Ook de planteninventarisatie is inmiddels volop van start gegaan en er zijn al een aantal leuke soorten gevonden. Als laatste tenslotte wordt er inmiddels natuurlijk ook gekeken naar vleermuizen die met behulp van de Bat-detector worden opgespoord.

In de volgende Hak-al zal een overzicht worden gegeven van de eerste resultaten, momenteel is dit verhaal al zo droog geworden dat ik het niet meer ga doorspekken met leuke waarnemingen. Zo blijft de spanning er een beetje in, en leest u in ieder geval ook het volgende stukje.

Wat kunt u zelf doen:

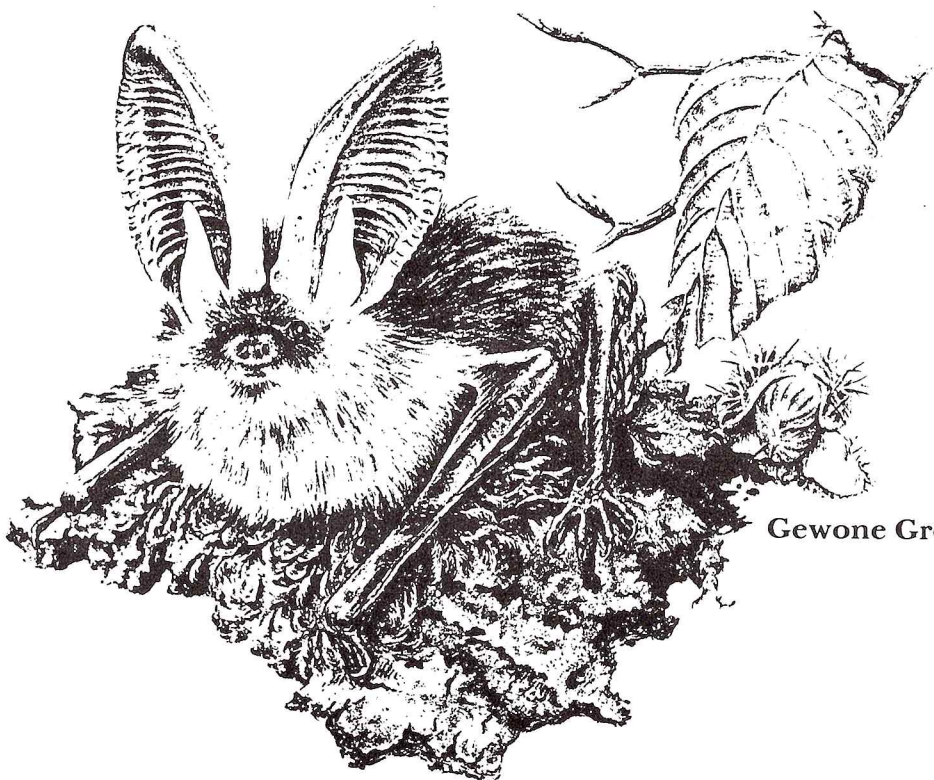
Om te beginnen kan ik me voorstellen dat er vragen zijn na dit wat theoretische verhaal, die vragen kunt u stellen aan ondergetekende (tel.: 03450 - 21425).

Soms ben ik rond een uur of zes wel thuis. Daarnaast kan iedereen die wel eens in het veld rond Culemborg vertoeft, en wie vertoeft daar nou niet, zijn of haar waarnemingen van planten of dieren aan mij doorgeven. Dit is alleen zinvol als die waarnemingen exact op kaart staan ingetekend en als de datum erbij staat. Kaartjes om dit soort waarnemingen te noteren zijn bij mij te verkrijgen. Als ik nou toch niet om zes uur thuis ben, probeer het dan eens overdag bij De Vlinderstichting, tel.: 08370 - 24224. Als ik in het veld zit komt de boodschap in ieder geval wel door. [misschien is het verstandig om een 'pieper' aan te schaffen, red.]

Als het aan mij ligt wordt ik bedolven onder de kaartjes met daarop waarnemingen van vlinders, vogels, kikkers, padden, salamanders en planten.

Op deze manier kunnen zoveel mogelijk waarnemingen in het onderzoek betrokken worden en kan een volledig beeld van de rijke natuur rond Culemborg worden gevormd. Een beeld dat weer gebruikt kan worden om te trachten die natuur te behouden.

Henkjan Kievit.

Gewone Grootoorvleermuis

VOGELWAARNEMINGEN

Het voordeel van te weinig kopy (niet verschenen Hak-al in april) is dat er deze keer flink wat waarnemingen zijn. De moeite waard!

Vooraf door het voorjaar - met zomergasten en doortrekkers - levert heel wat op. Wat te denken van een kraanvogel!

M'n eigen mooiste waarneming is een sperwer die over het dak van het huis "zoefde" en in een bosje veldesdoorns, met grote snelheid achter de mussen en mezen aan zat, om tenslotte zonder prooi op 8 meter afstand rustig weg te wieken.

Dan nog de dagelijkse heggemussen (met jongen) en kneutjes (broedend) in en naast m'n tuin. Winterkoning en torenvalk moet in de belendende boerderij " bezig " zijn.

Nog een vraag: waarnemingen op lijsten leveren erg veel extra werk op en risico van fouten (over het hoofd zien, dubbeltelling, data door elkaar); dus graag: kaarten! Ik zal van mijn kant extra aandacht aan voorraad in het clubhuis besteden. Allemaal bedankt.

Hans Kortekaas.

dodaars:

- 16.03.91; 1 ex. plas einde Weidsteeg (G.v.R.)

brilduiker:

- 10.02.91; 4 exx. Lek, telpost (G.v.R.)

kwak:

- 29.10.90; 1 ex. einde Lange Dreef (J.v.A.)

toppereend:

- 24.02.91; 17 exx. rivierkruising (J. + A.)

kleine zwaan:

- 29.10.90; 7 exx (2 ad., 5 juv.)
Pikse Bogerd (J.v.A.)

grote zaagbek:

- 10.02.91; 20 exx. Lek, Pikse Bogerd (G.v.R.)

kolgans:

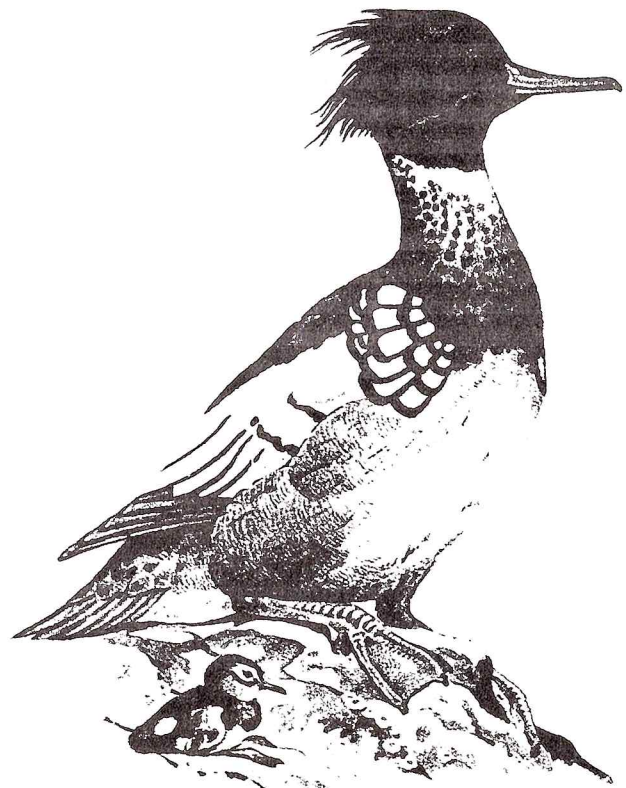
- 02.11.90; ± 100 exx. boven K.W.C. (J.v.A.)
- 16.03.91; 12 exx. 6 exx. De Heul, Schalkwijk (G.v.R.)

middelste zaagbek:

- 24.02.91; 1 ex rivierkruising (J. + A.)

nijlgans:

- 10.02.91; 12 exx. Red. Waard nabij telpost (G.v.R.)

wintertaling:

- 30.03.91; 3 exx., 2 ♂, 1 ♀ plas Red. Waard - Weidsteeg (G.v.R.)
- 01.04.91; 3 exx., 2 ♂, 1 ♀ plas Red. Waard - Weidsteeg (G.v.R.)
- 14.04.91; 4 exx., 2 ♂, 2 ♀ plas Red. Waard - Weidsteeg (G.v.R.)

zomertaling:

- 17.03.91; 2 exx. Uiterw. Wijk (A., J.)
- 30-03-91; 1 ex plas Red. Waard - Weidsteeg (G.v.R.)
- 14.04.91; 2 exx., ♂ + ♀ Steenwaard (B.J.)

slobeend:

- 30.03.91; 6 exx., 3 ♂, 3 ♀ plas Red. Waard (G.v.R.)

smient:

- 10.02.91; ± 200 exx. Goilberdingerwaard (G.V.R.)
- 16.03.91; 6 exx. SBB Beus. Waard (G.v.R.)

bergeend:

- 10.03.91; 2 exx. SBB Beus. Waard (G.v.R.)

krakeend:

- 15.11.90; 2 exx., 1 ♀ + 1 ♂ einde Weidsteeg (J.v.A.)
- 13.12.90; 5 exx., 3 ♂ + 2 ♀ einde Weidsteeg (J.v.A.)

brilduiker:

- 06.12.90; 2 exx., 1 ♀ + 1 ♂ afgraving (J. + A.)

grutto:

- 10.03.91; ± 125 exx. SBB Beus. Waard (G.v.R.)
- 16.03.91; ± 185 exx. SBB Beus. Waard (G.v.R.)

wulp:

- 10.03.91; ± 50 exx. t.p. De Heul, Schalkwijk (G.v.R.)

tureluur:

- 07.03.91; 4 exx. einde Weidsteeg (S. + A.)
- 16.03.91; 1 ex SBB Beus. Waard (G.v.R.)
- 01.04.91; 2 exx. plas Red. Waard - Weidsteeg (G.v.R.)

patrijs:

- 17.04.91; 1 ex Red. Waard (A. + J.)
- 24.04.91; 2 exx. Red. Waard (A.+J.)

ooievaar:

- 10.03.91; 1 ex telp. Red. Waard (G.v.R.)
- 29.03.91; 1 ex OVB (A. + J.)

kraanvogel:

- 14.03.91; 4 exx. Vier Dreven (J.v.A.)

witgatje:

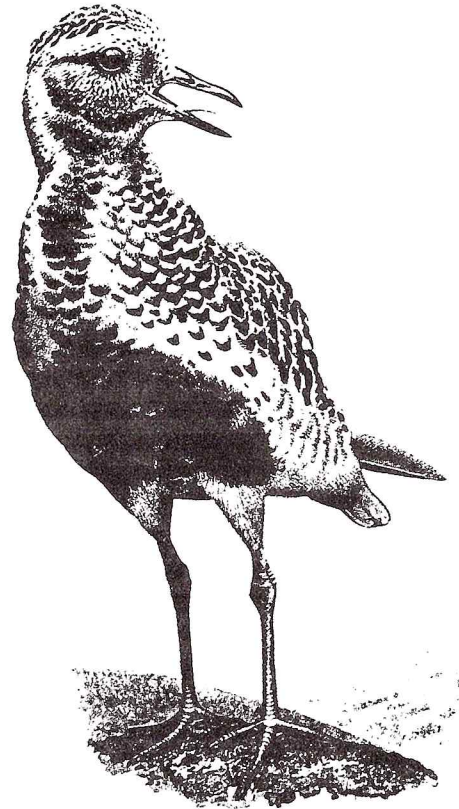
- 29.10.90; 1 ex einde Weidsteeg (J.v.A.)
- 30.03.91; 1 ex plas Red. Waard - Weidsteeg (G.v.R.)

kemphaan:

- 12.02.91; 2 exx. einde Weidsteeg (J.v.A.)

goudplevier:

- 10.03.91; 9 exx. trektelpost (P.,A.,J.)

zwarte ruiter:

- 14.04.91; 2 exx Steenwaard (A. + J.)

kleine plevier:

- 14.01.91; 2 exx., 1 ♂, 1 ♀ Steenwaard (A. + J.)

bonte strandloper:

- 12.03.91; 1 ex einde Weidsteeg (J.v.A.)
- 14.04.91; 2 exx Steenwaard (A. + J.)

sperwer:

- 16.02.91; 1 ex, ♀ Regulieren (G.v.R.)
- 20.03.91; 1 ex Otto v. Reesweg (J.v.A.)
- 20.03.91; 1 ex jagend boven Verdistraat (G.v.R.)
- 21.03.91; 1 ex, ♂ Weidsteeg (A. + J.)

boomvalk:

- 26.04.91; 1 ex boven sportvelden (A. + J.)

rode wouw:

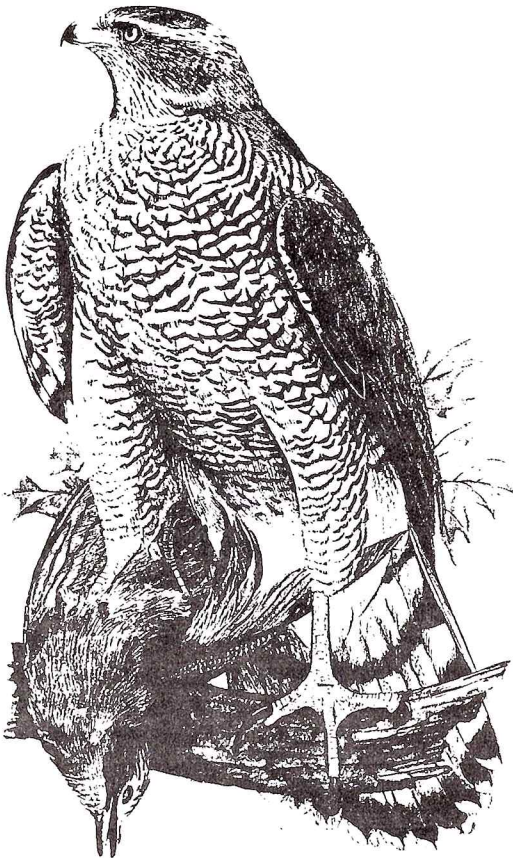
- 05.04.91; 1 ex einde Weidsteeg (A. + J.)

blauwe kiekendief:

- 20.10.90; 1 ex trektelpost (de 3, F.S. + P.B.)
- 10.12.90; 1 ex Regulieren (de 3)
- 16.02.91; 1 ex, ♂ Zwarte Kade / Platteweg (G.v.R.)

havik:

- 10.03.91; 1 ex einde Weidsteeg (A. + J.)

ruigpootbuizerd:

- 20.10.90; 1 ex Lekdijk (J.v.A.)

steenuil:

- 22.10.90; 1 ex Achtersteeg (J. + S.)
- 22.11.90; 1 ex Berkeboom (J.v.A.)
- 01.03.91; 5 exx. totaal, uilenexcursie uiterwaarden
- 25.04.91; 1 ex trektelpost (A. + J.)

ransuil:

- 17.03.91; 1 ex Kerswerf (A. + J.)
- 23.04.91; 1 ex Zandput, Rietveldseweg (A. + J.)

bosuil:

- sept. 90; ? gehoord Kl. Kerkstr. (H. Kh.)
- 01.03.91; 3 exx., 1 ♀, 2 ♂ Plantage/Kasteeltuin (uilenexc.)

zwarte stern:

- 25.04.91; 6 exx. boven Lek (A. + J.)

aalscholver:

- 01.04.91; 6 exx. Red. Waard, r. Oost (G.v.R.)

ijsvogel:

- 28.10.90; 1 ex OVB (de 3)
- 10.11.90; 1 ex Prov.weg, t.h.v. Zeedijk (S. + J.)
- 6 exx. geregeld waargenomen rondom Culemborg (S. + J.)
- 26.11.90; 1 ex K.W.C. 2.5. (J.v.A.)

sijs:

- 16.02.91; ± 30 exx. Zwarte Kade / Regulieren (G.v.R.)
- 02.03.91; 1 ex achtertuin Eikeboom 31 (B.J.)
- 07.03.91; 1 ex idem (B.J.)

fitis:

- 29.03.91; 1 ex Zeedijk / Regulieren in griend (G.v.R.)
- 30.03.91; 1 ex Pont Beusichem (A.+J.)

tjiftjaf:

- 02.01.91; 1 ex achtertuin Weidsteeg (A.B.)
- 16.03.91; 1 ex Plantage (G.v.R.)

boerenzwaluw:

- 07.04.91; 4 exx. einde Weidsteeg (A. + J.)
- 14.04.91; 6 exx. overtrekkend Red. Waard (G.v.R.)

gierzwaluw:

- 24.04.91; 1 ex OVB (A. + J.)

gele kwikstaart:

- 17.04.91; 1 ex Red. Waard (A. + J.)

zwartkop:

- 24.04.91; 4 exx. Regulieren (A.+J.)

boompieper:

- 25.04.91; 2 exx. trektelpost r. N.O. (A. + J.)

beflijster:

- 25.04.91; 1 ex. ♀ t.p. Red. Waard (A. + J.)

zanglijster:

- 15.04.91; 1 ex achtertuin Eikeboom 31 (B.J.)
- 26.04.91; 1 ex idem (B.J.)
- 27.04.91; 1 ex idem (B.J.)

putter:

- 09.05.91; 2 exx. voortuin Eikeboom 31 (B.J.)
- 10.05.91; 2 exx. idem
- 12.05.91; 2 exx. idem

staartmees:

- 05.11.90; 1 ex K.W.C. (J.v.A.)
- 16.11.90; 2 exx. K.W.C. (J.v.A.)

goudhaantje:

- 31.01.91; 1 ex. voortuin Eikeboom 31 (B.J.)

vink:

- 03.01.91; 2 exx., 1 ♀, 1 ♂ voortuin Eikeboom 31 (B.J.)
- 12.02.91; 2 exx. idem (B.J.)
- 17.02.91; 1 ex, ♂ idem (B.J.)
- 20.02.91; 1 ex, ♀ idem (B.J.)
- 07.03.91; 1 ex, ♂ idem (B.J.)

winterkoning:

- 17.02.91; 1 ex voortuin Eikeboom 31 (B.J.)

Lijst van afkortingen:

- B.J. = fam. Breun Jansen
- G.v.R. = Gerard van Ruiten
- H.Kh. = Han Koolhof
- A. + J. = Arjan en Job
- de 3 = Stijn, Arjan, Job
- P., A., J. = Paul, Arjan, Job
- S. + J. = Stijn en Job
- A.B. = Arjan Brenkman
- J.v.A. = Job van Amerom
- P.B. = Peter Berkien
- F.S. = Felix Schoenmaker

B I B L I O T H E E K e n V A K A N T I E

De voorbereiding van een vakantie is voor velen een hele klus. Is uiteindelijk een tijd gevonden, die ieder schikt, dan komt het probleem: waar gaan we heen of blijven we lekker thuis met dagjes weg.

Wat er ook beslist wordt, de bagage en het gewicht ervan is het volgende punt. Wie wat in de natuur wil doen, heeft al gauw het probleem van stapels boeken, zoals een aantal gidsen voor planten, vogels, bomen, zoogdieren, vissen, schelpen en wat al niet meer.

Een heel gewicht waar u veel hinder van kunt hebben. Misschien heeft u wat aan de volgende tip: zoek in uw gidsen op, wat u tegen kunt komen in het gebied van uw keuze. Schrijf de gegevens over in een zakformaat aantekenboekje of maak voor eigen gebruik een afdruk van de betreffende bladzijden. De gidsen kunt u thuis laten, alleen het boekje gaat mee. Het is even werk, maar u begint met opgefriste kennis aan uw vakantie.

De Ketelvink is tijdens de maanden juli en augustus gesloten, dus ook de bibliotheek van de N.V.W.C. Wie de vakantieperiode wil gebruiken om de kennis wat bij te spijkeren met behulp van onze bibliotheekboeken kunnen wij nog t/m 28 juni helpen. U kunt de boeken dan houden tot begin september.

Wie de vakantie gaat benutten om de zolder op te ruimen of de kasten opnieuw gaat inrichten, hoeft de volgende spullen niet bij de vuilnisbak te zetten:

kokers : kunnen we onze posters in doen.

overhemden : met stip, ruit of vlek voor de jeugdavonden ter bescherming van kleding bij verven, kleien, e.d.

boeken : kunnen we ruilen tegen natuurboeken.

natuurboeken : voor de bibliotheek.

tijdschriften: voor onze tijdschriftenkast en als knipselmateriaal voor de jeugd.

1-2 pers.tent: gewoon voor mijzelf (Gerrie).

tekenpapier, karton, schrijfgerei, scharen : voor de jeugdavonden.

En niet te vergeten tentoonstellingsmateriaal voor de Ketelvink.

Mits in een auto passend, kan het direkt na een seintje van u opgehaald worden, anders moeten we even iets regelen met bijvoorbeeld Jopie.

Voor u allen die vakantie toegewenst die u zich voorstelt.

Mocht u nog vragen of problemen hebben, neem gerust contact op met de dames van de Bibliotheek, ook in de vakantie maanden.

Cor Maurice
Ereprijs 39
4102 XB Culemborg
tel.: 03450-20857

Gerrie Monfijs
De Limiet 5
4131 NR Vianen
tel.: 03473-77638

EXCURSIE- EN AKTIVITEITENPROGRAMMA

* * * INDIEN NIET VERMELD, DAN VERTREKKEN ALLE EXCURSIES VANAF "DE KETELVINK" * * *

maandag 17 juni 1991:

Algemene maandelijkse vergadering;
aanvang: 20.00 uur.
(om 19.30 uur vergadering sprekers)

woensdag 26 juni 1991:

Plantenexcursie naar de Put van Buren
o.l.v. Leo van der Kooij.
Vertrek: 19.00 uur vanaf "De Ketel-
vink" of verzamelen om 19.30 uur bij
de ingang van het terrein aan de Hen-
nisdijk.

vrijdag 28 juni 1991:

Feestelijke afsluiting van het jeugd-
seizoen.

zaterdag 29 juni 1991:

Gehele dag-excursie naar het Noord-
hollands duinreservaat bij Castricum
/Bakkum o.l.v. Leo van der Kooij.
Planten van zeereep tot binnenduin.
Vertrek: 8.00 uur vanaf "De Ketel-
vink"; terug: ± 17.00 uur. Opgave bij
L. van der Kooij, tel.: 1 5 4 5 0,
niet noodzakelijk, wel gewenst.

vrijdag 30 augustus t/m zondag 1 sep-
tember 1991:

Plantenkamp in de buurt van Zandvoort
(Amsterdams Waterleidingduinen,
Thijssen's Hof, Elswout, Koningshof,
Nat. Park Kennemerduinen, Duin en
Kruidberg).
Zie de reeds in uw bezit zijnde kon-
vo!

KOPY INLEVEREN VOÛR 18 SEPTEMBER 1991.

